



לע"נ ולאורו של מורנו הרב אלישע וישליצקי זצ"ל

לע"נ הדר גולדין

“והטיפו ההרים עסיס”

הרב אליעזר קשתיאל

א. ספר יואל פרק ד

(יז) וידעתם כי אני ידוד אלהיכם שכן בציון הר קדשי והיתה ירושלם קדש וזרים לא יעברו בה עוד: (יח) והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס והגבעות תלכנה חלב וכל אפיקי יהודה ילכו מים ומעין מבית ידוד יצא והשקה את נחל השטים:

מצודות דוד - יטפו ההרים עסיס - ר"ל הרבה ענבים יגדלו בהרים והיין יהיה נוטף מהם והוא ענין גוזמא.

ב. ספר יואל פרק א

(א) דבר ידוד אשר היה אל יואל בן פתואל: (ב) שמעו זאת הזקנים והאזינו כל יושבי הארץ ההיתה זאת בימיכם ואם בימי אבותיכם: (ג) עליה לבניכם ספרו ובניכם לבניהם ובניהם לדור אחר: (ד) יתר הגזם אכל הארבה ויתר הארבה אכל הילק ויתר הילק אכל החסיל: (ה) הקיצו שכורים ובכו והיללו כל שתי יין על עסיס כי נכרת מפיכם: (ט) הכרת מנחה ונסך מבית ידוד אבלו הכהנים משרתי ידוד: (י) שדד שדה אבלה אדמה כי שדד דגן הוביש תירוש אמלל יצהר: (יא) הבישו אכרים הילילו כרמים על חטה ועל שערה כי אבד קציר שדה: (יב) הגפן הובישה והתאנה אמללה רמון גם תמר ותפוח כל עצי השדה יבשו כי הביש ששון מן בני אדם: (טז) הלוא נגד עינינו אכל נכרת מבית אלהינו שמחה וגיל: (יז) עבשו פרדות תחת מגרפתיהם נשמו אצרות נהרסו ממגרות כי הביש דגן: (יג) חגרו וספדו הכהנים הילילו משרתי מזבח באו לינו בשקים משרתי אלהי כי נמנע מבית אלהיכם מנחה ונסך:

רש"י - עבשו - העלו חלודה ועיפוש. פרודות - תרגם יונתן גרבי חמרא. מגרפותיהם - תרגום יונתן מגופתהון מגופת כסוי החביות. נשמו אוצרות - של יין ושל שמן. ממגורות - מגורות של חטין:

ג. מדרש זוטא איכה - נוסח ב

הלך יואל אמרו לו מה בידך אמר להם והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס והגבעות תלכנה חלב (יואל ד' י"ח). אמרו לו תמול אמרת הקיצו שכורים ובכו והיללו כל שותי יין על עסיס כי נכרת מפייהם (שם א' ה'). לאיזה מהם נאמין:

ד. רש"י יואל פרק א פסוק א

(א) אל יואל בן פתואל - בן שמואל הנביא שפיתה לאל בתפילתו, יש אומרים שנבואה זו נאמרה באותן שבע שנים שאמר אלישע (מלכי' ב ח) כי קרא ה' לרעב וגו' ובימי יהורם בן אחאב היו ובהלכות גדול' נמצא יואל ונחום וחקוק היו בימי מנשה:

ה. ספר שמואל א פרק ח

(א) ויהי כאשר זקן שמואל וישם את בָּנָיו שְׁפֹטִים לְיִשְׂרָאֵל: (ב) ויהי שם בְּנוֹ הַבְּכוֹר יוֹאֵל וְשֵׁם מִשְׁנֵהוּ אֲבִיָּה שְׁפֹטִים בְּבֶאֱר שְׁבַע: (ג) וְלֹא הָלְכוּ בָּנָיו בְּדַרְכֵי וַיְטוּ אַחֲרֵי הַבָּצַע וַיִּקְחוּ שִׁחַד וַיְטוּ מִשְׁפָּט:

מדרש רבה רות - פרשה ד פסקה ג

הרשעים הן קודמין לשמן (ש"א י"ז) גלית שמו (שם כ"א) נבל שמו (ש"ב כ') שבע בן בכרי שמו אבל הצדיקים שמן קודמין (ש"א ט') ושמו קיש (שם) ושמו שאול (שם י"ז) ושמו ישי (אסתר ב') ושמו מרדכי (ש"א א') ושמו אלקנה ושמו בועז דומין לבוראם שנאמר (שמות ו') ושמי ה' לא נודעתי להם... והכתיב (שמואל א' ח') ובני שמואל שם הבכור יואל ושם משנהו אביה, רבנן אמרי מה זה רשע אף זה רשע ו,ר' יהודה בר' סימון שנשתנו למעשה וזכו לרוח הקדש שנאמר (יואל א') דבר ה' אשר היה אל יואל בן פתואל.



מדרש רבה במדבר - פרשה י פסקה ה

ר' יודן אמר בשם ר' סימון לבסוף עשו תשובה ולכך נקרא שמו ושני שנשתנו למעשים טובים ולכך זכו לרוח הקדש הה"ד (יואל א) דבר ה' אשר היה אל יואל בן פתואל זה שמואל למה נקרא שמו פתואל שפיתה להקב"ה בתפלתו.

ספר דברי הימים א פרק ו - (יג) ובני שמואל הבכור ושני ואביה.

ו. ספר בראשית פרק מט

(ו) לא יסור שבט מיהודה ומחקה מבין רגליו עד כי יבא שילה ולו יקהת עמים: (יא) אסרי לגפן עירה ולשרקה בני אתנו כבס ביין לבשו ובדם ענבים סותה: (יב) חכלילי עינים מיין ולבן שנים מחלב:

אבן עזרא על פסוק יא - ותחת מים יכבס ביין לבוש. ודמהו לדם בעבור שיתאדם וזה על דרך משל כמו יטפו ההרים עסיס.

ז. רבנו בחיי על במדבר פרק כה פסוק א

ובמדרש (תנחומא בלק יז) וישב ישראל בשטים, מעין היה בשטים שהיה מגדל נואפים, כי יש מעינות מגדלות גבורים וחלשים, ונאים ומכוערים, צנועים ושטופים בזמה, ומעין של שטים של זנות היה, והיה משקה סדום, ולכך כתיב (בראשית יט, ה) איה האנשים אשר באו אליך הלילה וגו'. ולפי שנתקלל אותו מעין עתיד הקב"ה ליבשו ולחדשו, שכן התנבא יואל (יואל ד, יח) ביום ההוא יטפו ההרים עסיס והגבעות תלכנה חלב וכל אפיקי יהודה ילכו מים ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים.

מדרש תנחומא שמיני - פרק ט אמר להם והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס (יואל ד) שיהא בימות המשיח ויהא שמחה גדולה לישראל

ח. ספר שמואל א פרק א

(יג) וְחִנָּה הָיָה מְדַבֶּרֶת עַל לִבָּהּ רַק שִׁפְתֶיהָ נִעְוֹת וְקוֹלָהּ לֹא יִשְׁמַע וַיְחַשְׁבֶּהָ עַלִי לְשִׁכְרָה: (יד) וַיֹּאמֶר אֲלֶיהָ עַלִי עַד מָתִי תִשְׁתַּכְּרִין הַסִּירִי אֶת יַיִנְךָ מֵעַלֶיךָ: (טו) וַתַּעַן חִנָּה וַתֹּאמֶר לֹא אֲדֹנִי אֲשֶׁה קֶשֶׁת רוּחַ אֲנֹכִי וַיִּין וְשִׁכְרָ לֹא שְׁתִּיתִי וְאֲשַׁפֵּךְ אֶת נַפְשִׁי לִפְנֵי יְדֹדִי:

משנה מסכת נזיר פרק ט

(ה) נְזִיר הָיָה שְׂמוּאֵל, כְּדַבְּרֵי רַבִּי נְהוֹרַאי, שְׁנֶאֱמַר (שמואל א א) וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֹאשׁוֹ, נֶאֱמַר בְּשִׁמְשׁוֹן (שופטים יג) וּמוֹרָה, וְנֶאֱמַר בְּשִׁמְשׁוֹן וּמוֹרָה, מֵה מוֹרָה הָאֲמוֹרָה בְּשִׁמְשׁוֹן, נְזִיר, אִךְ מוֹרָה הָאֲמוֹרָה בְּשִׁמְשׁוֹן, נְזִיר.

מדרש תהלים - מזמור פ

אמרו רבותינו, הפרשה הזאת בימי יואל בן פתואל נתקיימה. ורבנן אמרי, למה נקרא שמו פתואל, שהיה מסלסל בשערו

ט. אדר היקר ועקבי הצאן / אדר היקר / עמוד יט- מה ישמח ישראל אם יראה כי בניו המצויינים בכשרון דעת ורגש, היושבים בהר ציון וירושלם, הנם מושיטים לו, לא רק יין חמר, למשתה שמנים, כי-אם גם, וביותר, יינה של תורה ודעת המשמח אלהים ואנשים ממקום הראוי לזה, "כי מציון תצא תורה ודבר ד' מירושלם".